

Padėtis Baltarusijoje

Europos Parlamento rezoliucija dėl padėties Baltarusijoje prieš 2006 m. kovo 19 d. vyksiančius Prezidento rinkimus

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į ankstesnes rezoliucijas dėl padėties Baltarusijoje, ypač į 2005 m. kovo 10 d. rezoliuciją dėl Baltarusijos¹, 2005 m. liepos 7 d. rezoliuciją dėl politinės situacijos ir žiniasklaidos nepriklausomumo Baltarusijoje² ir 2005 m. rugsėjo 29 d. rezoliuciją dėl Baltarusijos³,
 - ypač atsižvelgdamas į savo 2001 m. liepos 5 d. rezoliuciją dėl Baltarusijos⁴, priimtą prieš 2001 m. prezidento rinkimus, į Parlamentinio trejeto, kurį sudaro Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) ir Europos Tarybos Parlamentinių Asamblėjų bei Europos Parlamento nariai, 2000 m. spalio 16 d. pranešimą dėl politinės situacijos Baltarusijoje dėl spalio 15 d. Parlamento rinkimų ir 2001 m. spalio 4 d. pranešimą dėl Prezidento rinkimų ir į 2006 m. sausio 26 d. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliuciją dėl padėties Baltarusijoje Prezidento rinkimų išvakarėse
 - atsižvelgdamas į tai, kad 2004 m. gruodžio mėn. Sacharovo premija už minties laisvę buvo įteikta Baltarusijos žurnalistų asociacijai,
 - atsižvelgdamas į 2006 m. sausio 30 d. susirinkusios Tarybos išvadas dėl Baltarusijos ir į 2006 m. vasario 3 d. Europos Sąjungos ir Jungtinių Valstijų deklaraciją dėl jų santykių su Baltarusija,
 - atsižvelgdamas į ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių tarnybos 2006 m. sausio 31 d. poreikių vertinimo misijos ataskaitą,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 103 straipsnio 4 dalį,
- A. kadangi 2006 m. kovo 19 d. vyks Baltarusijos prezidento rinkimai,
- B. kadangi, anot Europos Sąjungos, Europos Tarybos ir ESBO, 2000 m., 2001 m. ir 2004 m. Baltarusijoje vykę prezidento ir parlamento rinkimai neatitiko tarptautinių normų,
- C. kadangi Baltarusijos valdžios institucijos sudaro kliūčių rengti nepriklausomų kandidatų rinkimų kampaniją, t. y. nustato itin trumpą laikotarpį kampanijoms rengti, labai riboja lėšas ir galimybes naudotis visuomeninėmis ir privačiomis žiniasklaidos priemonėmis, rinkdamiesi susitikimo su rinkėjais vietą kandidatai yra priklausomi nuo vietos valdžios institucijų, o dabartinis prezidentas praktiškai gali neribotai naudotis žiniasklaidos priemonėmis,

¹ OL C 320 E, 2005 12 15, p. 276.

² Priimti tekstai, P6_TA(2005)0295.

³ Priimti tekstai, P6_TA(2005)0363.

⁴ OL C 65 E, 2002 3 14, p. 373.

- D. kadangi opozicijos atstovai beveik neturi jokios galimybės dalyvauti rinkimų komisijų darbe,
- E. kadangi po teismo nagrinėjimo dėl abejotinų kaltinimų buvo sulaikyta nemažai opozicijos lyderių, iškreipiant rinkimų procesą, patvirtinant, kad Baltarusijoje politiniais tikslais piktnaudžiaujama teisine sistema ir kad nėra nepriklausomos Baltarusijos teismų sistemos,
- F. kadangi Baltarusijos valdžios institucijos priėmė naujas taisykles, kurios nustatė keliavimo laisvės apribojimus į užsienį išvykstantiems Baltarusijos piliečiams ir į Baltarusiją atvykstantiems užsieniečiams,
- G. kadangi Baltarusijos valdžios institucijos pradėjo kaltinti kai kurias Baltarusijos opoziciją remiančias demokratines valstybes, kad jos destabilizuoja politinę šalies padėtį ir verbuoja agentus;
- H. itin nerimaudamas dėl to, kad 2005 m. gruodžio 20 d. Baltarusijos aukščiausiasis ūkio teismas nusprendė panaikinti savo pirminį sprendimą ir grąžinti griežtas bausmes Baltarusijos Helsinkio komitetui (BHK), įskaitant didžiules baudas, nesumokėtus mokesčius ir atnaujintus grasinimus baudžiamuoju BHK pirmininko ir vyriausiojo finansininko persekiojimu,
- I. pabrėždamas, kad didėja Baltarusijos, vienintelės Europos valstybės, nesusijusios su ES net partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimais, politinė izoliacija,
- J. kadangi Baltarusijoje ir toliau blogėja nepriklausomos žiniasklaidos ir saviraiškos laisvės padėtis ir dėl to Baltarusijos piliečiai negali gauti būtinos informacijos, kad galėtų laisvai formuoti savo politinę nuomonę ir demokratiškai pasirinkti per ateinančius rinkimus,
- K. kadangi Komisija pradėjo naują projektą, kurio tikslas – remti demokratinę organizaciją ir informavimo laisvę Baltarusijoje, pvz., įkurti radijo stotį, kuri transliuotų laidas baltarusių ir rusų kalbomis,
- L. kadangi Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja ragino parengti bendrą EP ir ESBO strategiją Baltarusijos klausimu,
- M. kadangi nepastebėta jokie pagerėjimo tiriant „dingusių“ asmenų bylas, žodžio ir susirinkimų laisvių ir mažumų teisių pažeidimus,
- N. kadangi kelios tarptautinės institucijos, kurių visateisė narė yra Baltarusija, pvz., ESBO Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių tarnyba ir ESBO Parlamentinė Asamblėja, buvo pakviestos stebėti Prezidento rinkimų, tačiau Europos Parlamentas ir Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja (priešingai negu per 2001 m. Prezidento rinkimus) negavo kvietimo ir buvo informuoti apie tai, kad jie nebus pakviesti stebėti rinkimus;
- 1. apgailestauja, kad toliau blogėja politinė padėtis ir pažeidinėjamos Baltarusijos žmonių pilietinės ir žmogaus teisės; griežtai smerkia tai, kad nesirenkant puolama žiniasklaida, žurnalistai, opozicijos atstovai, žmogaus teisių gynėjai ir mažumų atstovai; smerkia

Baltarusijos Aukščiausiojo Teismo sprendimą panaikinti Baltarusijos jaunimo sąjungą ir Vaikų visuomeninę asociaciją;

2. yra labai susirūpinęs dėl to, kad, remiantis naujausiais pranešimais apie prezidento rinkimų sąlygas, rinkimams ruošiamasi vis labiau varžant pilietinę visuomenę, nepriklausomą žiniasklaidą ir opozicines politines partijas, kurioms po 2004 m. Parlamento rinkimų neatstovaujama Baltarusijos Parlamente;
3. solidarizuojasi su visais baltarusiais, siekiančiais sukurti nepriklausomą, atvirą ir demokratišką Baltarusiją, kurioje būtų vadovaujama teisinės valstybės principais, ir reiškia jiems paramą;
4. ragina Baltarusijos institucijas griežtai laikytis tarptautinių normų rengiantis kovo mėn. vyksiantiems Prezidento rinkimams, registruojant ir tikrinant kandidatus, taip pat rinkimų kampanijos ir pačių rinkimų metu;
5. smerkia neseniai priimtą kovos su perversmais įstatymą, be kita ko, leidžiantį Baltarusijos institucijoms įkalinti visus asmenis, įtariamus žmonių mokymu dalyvauti gatvės protestuose ar tokio mokymo finansavimu arba įtariamus informacijos, įskaitant neteisingą informaciją, apie padėtį Baltarusijoje skleidimu užsienio valstybėse ar tarptautinėse organizacijose; ragina kompetentingas Baltarusijos institucijas dar kartą apsvarstyti savo sprendimą ir at mesti kovos su perversmais įstatymą;
6. pabrėžia, jog, siekiant, kad prezidento rinkimai būtų pripažinti laisvais ir demokratiškais, jie turi atitikti šiuos kriterijus:
 - visišką visų rinkimų proceso aspektų skaidrumą, visų pirma susijęs su kandidatų registravimu, rinkimų komisijų sudarymu ir balsų skaičiavimu,
 - vienodos visų kandidatų galimybės, visų pirma galimybės pasinaudoti žiniasklaida, ypač elektronine, ir kitos galimybės vykdyti rinkimų kampaniją,
 - visų valstybės ir valdžios institucijų visišką susilaikymą nuo veiksmų, kurie gali būti laikomi kandidatų, jų giminaičių ar rėmėjų puolimu,
 - užtikrinimas, kad visi (ypač su kandidatais nesusiję) asmenys, kurie stebės prezidento rinkimus ir įdarbins bei apmokys stebėtojus, galės nevaržomai atlikti savo darbą, taip pat jį atlikdami bendradarbiauti su tarptautinėmis institucijomis, nes tai yra esminis rinkimų proceso skaidrumo ir patikimumo aspektas;
7. džiaugiasi, kad Baltarusijos institucijos pakvietė ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro rinkimų stebėtojų misiją, tačiau ragina atsakingas Baltarusijos institucijas leisti misijai netrukdomai dirbti Baltarusijoje ir suteikti visiems rinkimų stebėtojams nevaržomą galimybę patekti į šalį ir susipažinti su visais rinkimų proceso aspektais;
8. griežtai smerkia tai, kad, skirtingai nei per 2001 m. Prezidento rinkimus, Europos Parlamentas ir Europos Taryba negavo kvietimų stebėti šių prezidento rinkimų, ir ragina Baltarusijos institucijas kuo greičiau pakviesti šias dvi institucijas stebėti prezidento rinkimus;

9. išreiškia viltį, kad bus sudarytos sąlygos padidinti trumpalaikių tarptautinių stebėtojų skaičių pakviečiant kitų tarptautinių organizacijų atstovus stebėti šiuos rinkimus Baltarusijoje;
10. ragina Baltarusijos institucijas leisti rinkimų dieną atlikti nepriklausomas balsavusiųjų apklausas;
11. ragina Baltarusijos žmones dalyvauti artėjančiuose Prezidento rinkimuose; pripažįsta didelę šių rinkimų, kurių rezultatai gali turėti lemiamą įtaką Baltarusijos ateičiai ir jos sugrįžimui į tarptautinę demokratinių šalių bendruomenę, svarbą;
12. dar kartą pabrėžia, kad tolesnė ES santykių su Baltarusija raida priklausys nuo demokratijos ir pertvarkos šioje šalyje pažangos, visų pirma nuo skaidrių ir teisingų Prezidento rinkimų;
13. jei Baltarusijos institucijos neužtikrins laisvų ir teisingų Prezidento rinkimų, Komisija, Taryba ir Parlamentas turėtų svarstyti tolesnes iniciatyvas, taip pat galimybę papildyti asmenų, kuriems uždrausta įvažiuoti į ES teritoriją, sąrašą visų pirma atsakingųjų už klastojimą per artėjančius rinkimus pavardėmis ir iššaldyti Baltarusijos institucijų atstovų turtą;
14. ragina Tarybą ir Komisiją atidžiai stebėti padėtį Baltarusijoje artėjant rinkimams ir jų metu; ragina Tarybą ir Vyriausiąją įgaliotinį apsvarstyti galimybę paskirti specialųjį atstovą Baltarusijai, jei dar labiau sumažėtų pagarba demokratijos principams; džiaugiasi neseniai priimtais Komisijos sprendimais pradėti transliuoti nepriklausomas žinias ir teikti informaciją Baltarusijos piliečiams ir šias paslaugas plėsti; ragina Komisiją apsvarstyti galimybę parengti naują Baltarusijos strategiją, jei veiksmai rinkimų metu ir jiems pasibaigus neatitiktų tarptautinių demokratijos normų;
15. tikisi, kad šioje strategijoje bus numatyta konkrečių pasiūlymų, kaip lanksčiau naudoti ES techninę ir finansinę paramą pilietinei visuomenei ir kitas priemones, kuriomis siekiama šalyje atkurti demokratiją;
16. džiaugiasi, kad Komisija pervedė 2 mln. EUR *TACIS* programos lėšų Europos žmogaus teisių ir demokratijos iniciatyvai, sudarydama sąlygas lanksčiau ir veiksmingiau palaikyti santykius su Baltarusijos pilietine visuomene;
17. ragina Europos Tarybos Parlamentinę Asamblėją, ESBO Parlamentinę Asamblėją ir Jungtinių Valstijų Kongresą Baltarusijos klausimu bendradarbiauti su Europos Parlamentu;
18. ragina Tarybą ir Komisiją kelti Baltarusijos klausimą derantis su Rusijos institucijomis, siekiant prisiimti bendrą atsakomybę už tai, kad šioje šalyje būtų paskatinti konkretūs demokratinai pokyčiai;
19. dar kartą ragina Baltarusijos valdžios institucijas nedelsiant paleisti Michailą Maryničių ir Mikalajų Statkevičių bei kitus politinius kalinius ir ragina Tarybą bei Komisiją taip pat reikalauti, kad šie kaliniai būtų paleisti ir kad būtų atliekamas skaidrus opozicijos lyderių „dingimo“ tyrimas;

20. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, valstybių narių parlamentams ir vyriausybėms, Baltarusijos Vyriausybei, Jungtinių Valstijų Kongresui ir ESBO bei Europos Tarybos Parlamentinėms Asamblėjoms.